

Prof. dr. sc. Sead Alić

JE LI U BIH MOGUĆ DISKURS RADIKALNOG HUMANIZMA

Bomba koja treba raznijeti BiH je aktivirana. Odbrojavanje je započelo i proizvodi strah od novoga rata, osveta koje će ići u svim smjerovima, u novim okolnostima kada naivnosti više neće biti.

Pred intelektualcima je teška ali sudbonosna odluka. Koju žicu presjeći? Kako s najmanje pokreta zaustaviti odbrojavanje?

Koji potez povući?

Što sugerirati?

Koji diskurs odabratи za ovo vrijeme odbrojavanja eksplozivne smjese?

Mediji nasjedaju na taktiku trojanskog konja. Skandalozna izjava danas, sutra, svakodnevno... tisuću puta i odjednom se nalazimo u medijskom okolišu u kojem iščekujemo novi udarac kopitom.

Svjesno ili nesvjesno mediji preuzimaju ulogu trojanske konjice koja trojanskom konju omogućuje sveprisutnost.

I umjesto ignoriranja, osude, kritičkog komentara, naslovima se prenose skandalozne izjave. To onemogućuje bilo kakav dijalog. *Twitter demokracija* uvukla se u medije i igra se s našim žvcima.

Onako kako vole rat mediji vole i bahatost. Obožavaju je. Znaju da će svi pogledati novu izjavu trojanskog konja da bi izmjerili koliko je bahatija od prošle najbahatije do sada. Ne razmišljaju o tome da stvaraju okoliš bolesne komunikacije i nemogućnosti dijaloga.

Svijet je bolestan. Europa je bolesna. Sva društva ex Jugoslavije pokazuju simptome teških oboljenja, od zaraze nemoralom, korupcijom, nepotizmom, do nekažnjavanja krađa, pretvorbenih prevara, osiromašenja srednjeg sloja i mnogo toga još. O simptomima bolesti najviše pišu mediji. Uglavnom ne kao o

simptomima bolesti nego kao o ‘činjenicama’ lokalnih ili regionalnih (političkih) svađa. Mediji kamufliraju simptome bolesti da bi na njihovom eksploriranju ubirali višak vrijednosti.

Mediji su u Europi podržali i prvi i drugi svjetski rat. Medijska bombardiranja prethodila su i ratovima u našem okružju. Mediji ponovno izbacuju medijske napalm bombe. Mržnja je postala oblik dokazivanja pravovjernosti. Neka onaj Drugi, koji je neprijatelj, izgori u vatri borbe za svoje postojanje...

U zemlji ratobornih medija ne može zaživjeti moral kao horizont prihvataljivo ljudskog ponašanja. Čitatelji gledatelji slušatelji... navijači su Poncijevih političkih piramida koje se skrivaju iza nacionalnih barjaka. Sve je to već odavno poznato. Sve je već viđeno, napisano, prokomentirano...

Kako smanjiti, spriječiti virus mržnje?

Da bismo išli naprijed očito se moramo vraćati nazad i prisjećati vremena kada smo živjeli u relativnom miru. No koliko daleko u prošlost?

Za političke korporacije nisu bitni argumenti, konzistentnost stajališta, metoda pristupa materijalu. Nasumce se iz prošlosti uzimaju događaji, legende, priče i to odjednom postaje argument za *twitter mrzitelje*.

Takvo je pozivanje na povijest nakaradno taman toliko koliko se bahato nekorektno koristi. A koristi se jer je najlakše izvući neku historijsku činjenicu i na njoj graditi mržnju prema Drugome. Umjesto filozofske osnove koja bi trebala biti u temeljima svakom povijesnom pristupu, danas smo nažalost svjedoči ‘ugradnje’ ideoloških stavova u historijske činjenice. Takva povijest služi za jednokratnu upotrebu a provode je ili karijerni ideolozi ‘povjesničari’ ili zagovaratelji ponovnog rata.

Mržnja kao dominantni oblik iskazivanja ljubavi uzdigla se, u BiH, do neslućenih visina u liku doskorašnjeg predsjednika države koji tu državu želi rasturiti, u njegovoj nelagodi kad čuje *ezan* i shvati da sve džamije u BiH nisu porušene, a da su one porušene uglavnom ponovno izgrađene.

Doskorašnji predsjednik Predsjedništva države zaboravlja namjerno koliko je njegove braće Hrvata i Bošnjaka protjerano iz svojih kuća i trbuhom za kruhom spašavajući glavu pobjeglo gdje se moglo. ‘Doskorašnji’ (koji neće zadugo) bahato prebraja one koje su ostali pa slavodobitno zaključuje ‘Pa nema vas puno’. Naravno kada umjesto poziva svima da se vrate razvija predratnu retoriku. Tko će se vratiti u dijelove Bosne čiji čelni ljudi govore o pripojenju

jednoj drugoj državi? Tko će vjerovati administraciji države koja naplaćuje sud-ske kazne onima koji su pravno pokušali doći do odštete za zatvaranja, mučenja, pa i strijeljanja? Tko će povjerovati u sistem koji omogućuje da se u Srebrenici na saslušanja dovode ljudi koji su potencijalni svjedoci za ubojstva i prikrivanja zločina? Poziv Bošnjacima da se vrate u takav sistem bio bi sličan situaciji u kojoj bi se našli Židovi (da je svjetska zajednica dala sljednicima *Trećeg Reicha* upravljanje Auschwitzom) – pozivom ljudi koji su radili u logoru da se Židovi u njega vrate. Naravno, ono što je na prvi pogled neprihvatljivo zdravom razumu kada su u pitanju tragedije Židova, presporo i lijeno dolazi do svijesti Europe kada su u pitanju Bošnjaci.

Nameće se naravno pitanje: Čuju li Europa i svijet rečenice osobe koja otvoreno širi govor mržnje, koja poziva na prekrajanje države nakon uspjeha ratnih razaranja, protjerivanja zatvaranja u logore, ubijanja, zakapanja u masovne grobnice, prekapanja tih grobnica, te nakon hvaljenja o postotku vlastitog naroda na ‘svom’ teritoriju Bosne nakon svih tih strahota učinjenih u ime iskopanih mitova?

Svaki pokušaj govora o Bosni i Hercegovini uglavnom je govor u vjetar. Krik koji ostaje bez jeke i odgovora. Nada zatvorena u samicu vlastitog vjerovanja. Iskazivanje straha nad još jednom najavom Zla.

Svaki govor o BiH prvenstveno je umirivanje vlastite savjesti. Nešto se pokušalo. Strah je stavljen u riječ. Zlo je raskrinkano i najavljen.

Većinu ljudi Bosne i Hercegovine strah je novog rata. Rata za zemlju Zemlje Bosne, za rijeke, jezera. Za proširenje vlastitih granica kao opravdanje za besmislenost rata koji je za nama. Komadić bi Bosne pružio smisao za besmislene politike i nakaradne političke svijesti. Komadić svete zemlje bio bi opravdanje za sve zločine. Tada bi se moglo reći: Eto moglo je bez rata i zločina da ste ranije pristali.

Bosna i Hercegovina eklatantan je primjer nemogućnosti mišljenja običnih ljudi da iznesu svoje mišljenje u mainstream medijima. Sve je zatvoreno. Blokirano. Medijski balvani postavljeni su bolje od onih na cestama devedesetih.

A ima ljudi (kako pjeva Kišević), i oni su u većini. No antene, mikrofoni, tiskare i urednici glasove tehnokratsko-mafijaških manjina čine prividnom većinom. Tako se laž hijerarhija nadvija nad Bosnom kao sjena novih smrti.

Paradoks Bosne i Hercegovine je i u ambivalentnom odnosu Zapada prema Bosni i Hercegovini. I Zapad bi da Bosna ‘šaptom padne’. Ali kako ‘šaptom’ učiniti da nestane narod koji se obranio i u vrijeme kada se nije imao čime braniti i kada je naivno vjerovao svojim komšijama i susjedima? Teško.

Teško će proći i tjeranje Bošnjaka u geto (poput palestinskog), jer je svima u Bosni postalo jasno da bi to bio početak grozomornih optužbi protiv islama u srcu Europe. Bošnjake se dakle tjera u tor u kojem bi ih jednostavnije bilo i osuditi i kazniti.

Pitanje koje ovdje može biti samo postavljeno glasi: Je li moguć u Bosni i Hercegovini oslobađajući, otvoreni, iskreni – diskurs radikalnog humanizma?

O autoru

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu studirao je filozofiju i kroatistiku. Godine 1978. urednik je u redakciji *Studentskog lista*. Objavljivao je prikaze knjiga i tekstove u časopisima: *Naše teme*, *Kulturni radnik*, *Filozofska istraživanja*, *Polja*, *Dometi*, *Student*, *Studentski list*, *Mladina*, *Zvono*, *Zarez*, *Epoha*... Kratko je bio i član Vijeća Hrvatskog filozofskog društva i voditelj grupe za medije Komunikološkog društva. Magistrirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom: *Iskustvo estetičke misli Waltera Benjamina*. Prvih godina Radija 101 radio je na tom mediju kao urednik i voditelj. Dvije sezone honorarni je asistent marksizma na Građevinskom fakultetu u Zagrebu. Slijede poslovi u izdavačkoj kući *August Cesarec*, na Z3 TV programu, te u podružnicama svjetskih marketinških agencija BBDO i PUBLICIS (copywriter i kreativni direktor). U suradnji s Fakultetom političkih znanosti i Otvorenim društvom realizirao je seriju filmova o demokraciji; surađuje i na projektima ŠNZ Andrija Štampar; producira tridesetak dokumentarnih filmova i oko 120 emisija *Knjigom u glavu*. Osniva Kulturni centar (KCCK) u Zagrebu. Na poslijediplomskom doktorskom studiju književnosti u Rijeci obranio je 2007. doktorat *Filozofija i književnost, Od ideologija zavođenja do manipuliranja medij(im)a*. Na poslijediplomskom doktorskom studiju filozofije u Zagrebu, obranio je 2009. doktorsku radnju: *Filozofija medija Marshalla McLuhana*. Osnovao je Centar za filozofiju medija i

mediološka istraživanja (www.centar-fm.org). Inicirao je osnivanje Sekcije za filozofiju medija Hrvatskog filozofskog društva (koju svake godine na skupštini HFD-a ocjenjuju jednom od najagilnijih sekcija društva). Pokretač je i dugogodišnji predsjednik Organizacijskog odbora međunarodnih simpozija *Filozofija medija* (Cres, Opatija, Zagreb) koji se realizira u suradnji nekoliko znanstvenih institucija i udruga i *Na Sjeveru s Pavlom Vuk-Pavlovićem* (Koprivnica, Zagreb). Glavni je urednik novopokrenutog električkog znanstvenog časopisa *In medias res* (posvećenog filozofiji medija) koji je javnosti predstavljen na simpoziju u Opatiji 20.9.2012.

Objavljivao je znanstvene, stručne, eseističke i publicističke članke u brojnim domaćim i inozemnim časopisima i zbornicima radova, te je objavio osam autorskih knjiga i uredio šest znanstvenih zbornika. Sudjelovao je na pedesetak međunarodnih znanstvenih skupova te održao brojna javna predavanja iz područja filozofije medija, mediologije, komunikologije i estetike, što su glavna područja njegovog znanstvenog i stručnog interesa.